

**ŞAİR HÜSEYNÎ VE MESNEVÎSİ: MANZUM RİSÂLE-İ
PENC-İ ÂL-İ ABÂ***
POET HUSEYNI AND HIS MATHNAWI: MANZUM RİSALE-I
PENC-I AL-I ABA

Bünyamin TAN*

Öz

İslam tarihinde Ehl-i Beyt, Hz. Muhammed'in ailesi olması nedeniyle, büyük bir öneme sahiptir. Gerek tarih kitaplarında gerek hadis kitaplarında, peygamberin ailesi ile ilgili pek çok bilgi ve hadis yer almaktadır. Ehl-i Beyt, sadece dinî eserlerde konu edinilmemiştir. Edebiyatta da Ehl-i Beyt'i konu edinen eserler yazılmıştır. Bunlardan birisi de 16. veya 17. yüzyıl şairi olduğu belirtilen Hüseyinî'ye ait olan manzum bir risaledir. Ayrıca gerek halk edebiyatı, gerek divan edebiyatı ve gerek tekke edebiyatı şiiirlerinde Ehl-i Beyt ve evlatları pek çok vesile ile anılmışlardır. Ehl-i Beyt'in kimlerden oluştuğuna dair dinî tartışmalar bulunmaktadır. Konuyla ilgili birçok rivayet bulunmaktadır. Makalenin konusu olan risalede de bu rivayetlerden biri konu edilmiştir. Önce risalenin ne olduğuna kısaca değinilmiştir. Daha sonra penc-i âl-i abâ kavramının ne olduğu anlatılmıştır. Konuyla ilgili Sünnî ve Şii kaynaklarının görüşlerine yer verilmiştir. Ehl-i Beyt'in kimlerden oluştuğuna dair tartışmalara kısaca değinilmiştir. Türkiye'de bulunan kütüphanelerde, penc-i âl-i abâyı konu edinen el yazma ve matbu eserlerin listesi hazırlanmıştır ve risalenin bu eserler arasındaki önemi saptanmıştır. Hüseyinî'nin kimliğini tespit etmek için aynı adı kullanan şairler incelenmiştir. Yapılan tenkit sonucunda eserin şairi belirlenmiştir. Ardından eserin içeriği ve şekli ile ilgili bilgiler verilmiştir. Mesnevi tertibine göre risalenin bir incelemesi yapılmıştır ve konunun özetine yer verilmiştir. Ardından risalenin metninin transkripsiyonlu metnine yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, manzum risâle, penc-i âl-i abâ, Ehl-i Beyt, Şair Hüseyinî.

Abstract

In the history of Islam, Ahl al-Bayt, because of being a family of Hz. Mohammad, has a great prescription. There are a lot of information and hadiths about the family of the prophet, both in the history books and the hadith books. Ahl al-Bayt is not only the subject of religious books. In the literature, the books which took the subject of the Ahl al-Bayt are written. One of them is a poetry tractate belonging to Huseyni, which is said to be a 16th or 17th century poet. In addition, Ahl al-Bayt and their children in folk literature, divan literature and tekke literature poems are remembered for many occasions. There are religious debates about who are Ahl al-Bayt. There are many narratives about the subject. One of these narratives has been the subject of the issue of article. Firstly, what the treaty is is briefly mentioned. Then, what is the concept of penc-i al-i aba is explained. The views of the Sunni and Shiite sources related to the issue are included. Discussions about who the Ahl al-Bayt is briefly mentioned. In libraries in Turkey, a list of manuscripts and printed works on the subject of penc-i al-i aba is prepared and importance of the tractate has been identified between these works. To identify Husayni's identity, poets who use the same name have been examined. As a result of the criticism, the poet of the work has determined. Then, information about the content and form of the tractate has given. A review of the tractate has made according to the masnawi scheme and summary of the subject is included. Then, the transcriptional text of the tractate is included.

Keywords: Classical Turkish Literature, poetry tractate, penc-i al-i aba, Ahl al-Bayt, Poet Hüseyinî.

* Makalenin Geliş Tarihi: 25.03.2018, Kabul Tarihi: 12.07.2018. DOI: 10.31624/tkbbvd.2018.21

** MEB, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, bunyamin.benyamin.benjamin.@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5591-7084>.

1.Giriş

Risâle kelimesi, göndermek anlamına gelen risâl kelimesinden gelmekte olup “sözlü veya yazılı mesaj iletme” manasında “elçilik” demektir. Daha sonra manası zaman içinde hitap, kitap, mektup, makale, inceleme, araştırma, monografi kelimelerini karşılayacak şekilde genişlemiştir (Er, 2008: 112). Turan Karataş, kelimenin anlamını küçük kitap veya broşür; mektup, dergi olarak vermekte olup Eski Türk Edebiyatında, bazen “name” yerine kitap adı olarak da kullanıldığını belirtmiştir. Nitekim makalemizde konu edindiğimiz eser de bu sınıftandır. Karataş, daha çok dinî muhtevalı, küçük hacimli yazmaların bu adı aldığını da belirtir (2001: 347).

2.Penc-i Âl-i Abâ

Süleyman Uludağ, Sünni ve Şifî hadis kitaplarında yer alan ortak bir rivayete göre, Hz. Peygamber Ümmü Seleme'nin evinde iken, o esnada kendisine “Ey Ehl-i Beyt! Allah kusurlarınızı giderip sizi tertemiz yapmak ister” (el-Ahzab 33 / 33) ayetinin indiğini belirtir (1989: 306). Bu olaydan sonra peygamber, Hz. Ali'yi, Fatıma'yı, Hasan ve Hüseyin'i abasının altına alarak, “Allahım, benim ehl-i beytim işte bunlardır; bunların kusurlarını gider, kendilerini tertemiz yap!” diye dua etmiştir. Konuyla ilgili rivayetlerde umumiyetle “kisâ” kelimesi geçtiği ve buna bağlı olarak “ehl-i kisâ” demek icap ettiği belirtilir. Buna rağmen edebiyatta “âl-i abâ, ehl-i abâ” tabirleri daha çok kullanılmıştır. Hz. Peygamber'le birlikte abaya bürünenlerin sayısı beş olduğundan “hamse-i âl-i abâ, penc-i âl-i abâ” tabirleri de kullanılmaktadır (Uludağ, 1989: 306) Şia rivayetine göre âl-i abâya dâhil olan fertler aynı zamanda Ehl-i Beyt'tirler. Hatta bunu mübahale olayına bağlarlar. Uludağ'ın aktardığına göre, Hz. Muhammed, Necranlı Hristiyan heyetiyle münazaradayken Al-i İmran Suresi'nin 91. âyeti inmiştir ve Peygamber bu âyetin gereğini yerine getirmek üzere heyet üyelerine yalancı ve haksız olan tarafa beddua etmeyi teklif etmiştir. Fakat Necranlılar buna yanaşmamıştır. Hz. Muhammed de bunu yakın akrabaları olan Hasan, Hüseyin ve Fatıma ile yapmaya karar vermiştir. Uludağ, konuyla ilgili rivayetlerin çoğunda Hz. Ali'nin ismi geçtiği hâlde, Taberi'nin Cerir-Mugre-Amir yoluyla naklettiği rivayette Hz. Ali'nin adının zikredilmediğini belirtir (1989: 306).

Mustafa Öz, “Ehl-i Beyt” maddesinde Hz. Peygamber'in hanımlarından Ümmü Seleme'nin odasında iken Ahzab Suresi'nin 33. ayetinin indiğini ve Resûlullah'ın da orada bulunan veya sonradan gelen Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'i abâsının altına alarak “Allahım, bunlar benim Ehl-i Beytimdir, onları günahlarından temizle!” diye dua ettiğini belirtir (1994: 498-499). Şifî ve özellikle İsnâaşeri (On İki İmam) âlimlerine göre, Ehl-i Beyt kapsamına ilk olarak Hz. Peygamber, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin girmektedir ve ayrıca imam kabul edilen diğer dokuz kişi de Ehl-i Beyt'e dâhildir (Öz, 1994: 499). Resûl-i Ekrem'in hanımlarıyla Fâtıma dışındaki çocuklarının, Hasan ve Hüseyin dışında kalan torunlarının ise Ehl-i Beyt'e dâhil olmadığı söylenir (Öz, 1994: 499). “Ehl-i kisâ, pençe-i âl-i abâ” veya “hamse-i âl-i abâ” diye de anılan ilk beş kişinin Ehl-i Beyt'ten oldukları tevâtür derecesine ulaşan hadislerle sabit olduğu belirtilmekte

olup (Öz, 1994: 499) makalemize konu olan eserde de bu beş kişi Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin olarak belirtilmiştir. Sünni anlayışa göre ise bu husus iki şekilde anlaşılmaktadır. İlk görüşe göre Ehl-i Beyt kapsamına sadece Hz. Peygamber'in hanımları girmekte olup İbn Abbas'tan nakledildiğine göre Ehl-i Beyt âyeti onlar hakkında nâzil olmuştur. Zira âyetten önce ve sonra Peygamber'in hanımlarına hitaben ilahi emirler yer almaktadır. İkinci görüşe göre ise söz konusu âyet Hz. Peygamber'in hanımlarına hitap ettiğine göre Ehl-i Beyt'ten öncelikle onlar anlaşılmalı ve müzekker zamiri kullanılması sebebiyle Ehl-i Beyt'in Hz. Peygamber'in bütün çocuklarını, kadın erkek bütün torunlarını, amcalarını ve onların çocuklarıyla torunlarını, hatta bütün akrabalarını, tüm Benî Hâşim'i kapsamalıdır (Öz, 1994: 499). Öz, Ehl-i Beyt kavramının Alevilik ve Bektaşiliğin yanı sıra Mevleviyye, Rifâiyye ve Kâdiriyye gibi Sünnî tarikat çevrelerinde de umumiyetle Şîa'nın tasvir ettiği mânada anlaşıldığını belirtmektedir (1994: 501).

3.Edebiyatımızda Âl-i Abâ Başlıklı Eserler

Yaptığımız katalog taramaları neticesinde Âl-i Abâ başlığını taşıyan eser sayısının son derece az olduğunu gördük. Ulaştığımız eserleri şu şekilde listelemek mümkündür:

1. *Menâkıb-i âl-i abâ*, Mûsâ Efendi, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 37 Hk 3804/2, 28b-50a varaklar, 15 satır, nesih.
2. *Terceme-i Risâle-i Âl-i Abâ*, müellifi bilinmiyor, Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, Hadisi Türkî Talat 1, 31 varak, 16 satır, ta'lik.
3. *Melce-i Âl-i Âbâ*, Resmî Ahmed b. İbrâhim Girîdî, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 7446, 39 varak, 13 satır, nesih.
4. *Dâstân-ı Âl-i Âbâ*, müellifi bilinmiyor, müstensihî: Süleyman İbn Veli, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2834, 20 varak, 15 satır, harekeli nesih. (Eser üzerine hazırlamakta olduğumuz bir çalışmamız bulunmaktadır.)
5. *Kemâl-nâme-i âl-i abâ*, Haririzade Mehmed Kemaleddin, Konya İl Halk Kütüphanesi, 42 Kon 3502/2, varak sayısı belirtilmemiş, satır sayısı belirtilmemiş, talik.
6. *Ravza-i âl-i abâ*, Hasan Tevfik, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1876, 28 s.
7. *Risale-i silsile-nâme-i Al-i Aba*, müellifi bilinmiyor, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_0724_03, 9a-13 varaklar, 13 satır.
8. *Risâle-i Penc Âl-i Abâ*, Hüseyin, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı, OE_Yz_1776_02, 4-11a varaklar, 17 satır, nesih.

Bu eserlerden Hasan Tevfik'e ait olanı, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela* adlı eserin 2. cildinde incelenmiş ve Latin harflerine aktarılmıştır.¹ Makalemize konu olan eser ise sekizinci sıradaki olup *Kaside-i âl-i aba* başlığını taşımaktadır.

4. Eserin Hangi Hüseyin Adlı Şaire Ait Olduğu Meselesi

Alevi-Bektaşî şairler içerisinde Hüseyin adı oldukça yaygın olup konu edindiğimiz eserin hangi Hüseyin'e ait olduğunu belirlemek için bu şairlerle ilgili bilgileri karşılaştırmalı olarak incelememiz gerekir.

1. Hüseyinî (Hüseyin Abdal): 16. yüzyılda yaşamış olan bir Bektaşî şairi olup Edirneli'dir. Helvacılıkla geçindiği için Helvacı Hüseyin adını da almıştır. Hece ve aruz vezinleriyle şiirler yazmıştır (Özmen, 1998a: 347). Ahmet Erman Aral, Sunullah Arısoy'a göre 17. yüzyıl, Sadettin Nüzhet Ergun'a göre ise 16. yüzyıl şairi olduğunu belirtir. Hüseyinî'ye ait müstakil bir eserle ilgili bir bilgi yoktur (Aral, 2014). Bülent Akın'ın Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde yazmış olduğu "Hüseyinî, Hüseyin Abdal" maddesinde bahsi geçen şair de yine bu şahıstır (Akın, 2014). İsmail Hakkı Aksoyak'ın yazdığı "Emir Hüseyin-i Halvâyî" maddesinde de bahsi geçen yine bu şahıstır. Kaynaklarda Şah İsmail'e bağlılık gösterdiği ve Fazlullah-ı Hurufî'nin tarzını benimsediği söylenmektedir (Aksoyak, 2014).

2. Hüseyin Fevzi: Hacı Bektaş Veli ocağının son postnişini olup 1886-1928 yılları arasında yaşamıştır. Sakin ve münzevi bir hayat yaşadığı bilinmektedir. Tarikat adabını anlattığı şiirleri bulunmakta olup hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır. Şiirlerinin son dörtlüğünde "Hüseyin" tapşırmasını kullanmıştır (Özmen, 1998b: 63).

3. Hüseyin Hüsni Baba: 1874 yılında Yunanistan Yenişehir'de dünyaya gelmiştir. Meclis idare başkatibi Ahmed Besim Efendi'nin oğlu olup Ruhi Bey Baba'dan el alarak Bektaşî tarikatına girmiştir. İzmir'de yaşamını yitirmiştir. Şiirlerini hece ölçüsüyle yazmış olup "Hüsni Baba" tapşırmasını kullanmıştır (Özmen, 1998b: 187).

4. Hüseyin Zeki Baba: 20. yüzyıl Bektaşî ozanlarından olup Karaağaç'taki Hasib Baba tekkesinin postuna geçmiştir. Samih Rıfat'ın mürididir. Şiirlerinde "Zeki" mahlasını kullanmıştır (Özmen, 1998b: 337).

5. Seyit Ağa Hüseyin: 19. yüzyılda yaşamış olup doğum ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Hardal köyündendir ve köyündeki pirden el tutmuş, pek çok ayin-i ceme katılmıştır. Hece ölçüsüyle dörtlükler halinde şiirler yazmıştır (Kaya, 2014a).

6. Hüseyin Abdal: Sivas'ın Divriği ilçesinin Çamşılı yöresinden olup 17. yüzyılda yaşamıştır. Doğum ve ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir. Hacı Bektaş Dergâhının 4. post sahibi ve 32 yıl Alevilere önderlik yapmış olan Kara Halil Karababa'nın oğludur. "Hüseyin Abdal" tapşırmasını kullanmıştır (Kaya, 2014b).

7. Hüseyin Ağa: Çamşılı yöresi şairlerinden olup Hüseyin Abdal'ın altıncı göbekten torunu, Hüseyin Gazi Metin'in dedesidir. 1884'te doğduğu, yirmi yaşında iken vefat ettiği söylenmektedir (Kaya, 2014c).

Yukarıda haklarında kısaca bilgiler vermiş olduğumuz şairler göz önüne alındığında ve aynı zamanda eserin divan edebiyatı tarzında yazılmış olması nedeniyle de risâlenin ilk sıradaki şairimiz Hüseyinî'ye ait olduğu söylenebilir. Fakat şair hakkında tezkirelerde böyle bir eser yazdığına dair bir kayıt bulunmamaktadır.

Hüseyinî'nin hangi tarihte doğduğu, ailesi, eğitim durumu ve ne zaman vefat ettiği konusunda kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. 16. yüzyıl şairlerinden Aşkî'nin bir şiirindeki, *Latîf Tezkiresi*'ndeki, Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-Şuarâ*'sındaki ve Âşık Çelebi'nin *Meşairü's-Şuarâ* adlı tezkiresindeki çeşitli bilgilerden yola çıkılarak abdallardan, yani Bektaşilerden yiğit bir şahsiyet olduğunu, yola olan sadakatiyle nam yaptığını ve aynı zamanda şiir söylemekte usta olduğunu öğreniyoruz. Hasan Çelebi ise *Tezkiretü's-Şuarâ*'sında onun şiir becerisinin olmadığını ve çağdaşı olan şairlerin şiirlerini çaldığını iddia etmektedir (Akın, 2014). Lâtîfî'ni tezkiresinde, abdallar mezhebini kullandığı ifade edilmektedir. Ona ait müstakil bir eserin olup olmadığı bilinmemektedir. Ahmet Kabaklı'ya göre Karacaoğlan'ın tesirinde olan bir şairdir (Aral, 2014). Âşık Çelebi, tezkiresinde onun çok güzel bir cemale sahip olduğunu belirtir. *Sicill-i Osmani*'deki kayda ve Nail Tuman'ın verdiği bilgiye göre vefat tarihi 1034 /1624'tür (Aksoyak, 2014).

4. Hüseyinî'nin Manzûm Risâle-i Penc-i Âl-i Abâ Adlı Eseri

Eser mesnevi nazım şekliyle yazılmış olup dinî-tasavvufî mesneviler grubuna girmektedir. Şairimiz 16. yeya 17. yüzyılda yaşamıştır. Esas aldığımız nüshası müellif hattı değildir. Ayrıca müstensihine ve istinsah tarihine dair bir kayıt da bulunmamaktadır. Atatürk Kitaplığı'nda OE_Yz_1776 demirbaş numarasıyla kayıtlı bir mecmua içerisinde, 4a-11a varakları arasında yer almaktadır. El yazması bir eserdir ve her bir varağı 17 satırdan oluşmaktadır. 171 beyit ihtiva etmektedir. Türkçe-Arapça olmak üzere iki dille yazılmıştır. İçerisinde yer aldığı el yazması mecmuanın ebatları 230x160, 160x110 mm'dir. Eserle ilgili diğer bilgilere geçmeden önce *Kaside-i Âl-i Abâ* başlığıyla matbu olarak da yayınlanmıştır.

Risâlenin matbu iki örneğine ulaşılmıştır. Her ikisi de Atatürk Kitaplığı'nda bulunmakta olup SEL_Osm_01344/04 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan ilk nüshanın sonunda "Ketebehu el-hakîr Hâfız Ahmed el-Müreftevî 1268" şeklinde bir ketebe kaydı bulunmaktadır. Yayınlayan matbaanın adı hakkında bilgi bulunmamakta olup yayın yeri İstanbul'dur. Yayın tarihi H 1268 / M 1851-1852'dir. Toplamda 34 sayfadan oluşmaktadır. Diğer nüsha ise OE_TK_02980 demirbaş numarasıyla yer almakta olup yayın yeri ve yayın bilgisi bulunmamaktadır. Son 3 sayfası eksiktir. Ayrıca ilk sayfanın köşesi yırtıktır. Risâlenin matbu versiyonun ilk iki sayfasında, harekeli nesih hattıyla yazılmış, Hâfız Ahmed el-Müreftevî'ye ait bir manzume yer almaktadır:

Kasîde

Bismillahirrahmanirrahîm

Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
(*Fe'îlâtün*) (*fe'îlün*)

Mübârek oldu çünkü bu kasîde
İder müştâkını Hakk'a resîde

Gel bihişt-i câvidâna mü'mîn
Ümmet-i peygamber-i çarh u zemîn

Cân-ı dilden dinleyen her subh u şâm
Dâr-ı dünyâda olur elbet bekâm

Kıssa-i âl-i 'abâdur bu kitâb
Ehl-i îmân mezhebinde müstetâb

Tercüme kıldı Hüseyin ders-i 'âm
Cümleden hayır du'â oldu merâm

Bu şiirin başlığından dolayı eserin matbu kaydında kaside olduğu belirtilmişse de bu bilgi doğru değildir ve son beyitte şairimizin onu tercüme ettiği söylenmektedir. Nitekim risâlemizin yer aldığı mecmuanın 1b-3b varakları arasında “Haberu Ehl el-Kisâ'ü'l-Celâle'd-dîn es-Süyûtî” başlığıyla Arapça bir risâle yer almakta olup içerisindeki Arapça beyitlerden ve konu başlıklarından yola çıkarak yaptığımız karşılaştırmada tercümenin bu eserden yapıldığı tespit edilmiştir. Başlıktan da anlaşıldığı üzere risâle Şafîî din âlimi Celâleddin Süyûtî'ye aittir; ancak Süyûtî'nin hangi eserinden bir bölüm olduğuna dair bir ifade veya kayıt bulunmamaktadır. Mensur-manzum karışık bir eserdir. Hüseyinî, hem Arapça manzum kısımları hem de Arapça mensur kısımları Türkçeye manzum olarak tercüme etmiştir.

Risâlede kullanılan aruz vezinleri çeşitlidir. Beyit numaralarıyla vezinler şu şekilde listelenebilir:

- 1-5. Türkçe beyitler: Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
- 6-24. Türkçe beyitler: Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
- 25-29. Türkçe beyitler: Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün
- 30-39. Türkçe beyitler: Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün
- 40-41. Türkçe beyitler: Müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün
- 42-43. Arapça beyitler: Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün
- 44-52. Türkçe beyitler: Fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlâtün / fâ'îlün
- 53-69. Türkçe beyitler: Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün
- 70-71. Arapça beyitler: Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün

- 72-80. Türkçe beyitler: Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘liâtün / fâ‘ilün
- 81-87. Türkçe beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 88-89. Arapça beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 90-94. Türkçe beyitler: Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘liâtün / fâ‘ilün
- 95-103. Türkçe beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 104-105. Arapça beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 106-107. Türkçe beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 108-112. Türkçe beyitler: Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün
- 113-140. Türkçe beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 141, 143, 145, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 161 Arapça beyitler: Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 142, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162 Türkçe beyitler: Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün
- 163-171. Türkçe beyitler: Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün

141, 143, 145, 147, 149, 151, 153, 155, 157, 159, 161 numaralı Arapça beyitler, Hüseyinî tarafından manzum olarak Türkçeye tercüme edilmiştir. Diğer Arapça beyitlerin tercümesi tarafımızdan yapılmış olup son notlar kısmında yer almaktadır. Eserin içerisinde farklı nazım şekilleri de kullanılmakta olup 1-5. beyitler, 25-29. beyitler, 72-73. beyitler, 90-94. beyitler ve 180-112. beyitler gazel olup 141-162. beyitler kasidedir. Şair farklı nazım şekillerini ve farklı vezinleri söyleyişi güzelleştirmek ve monotonluğu kırmak için kullanmıştır. Son beyitte şairin mahlası geçmektedir:

Eşk-bârum çeşm-i terden her zamân hûn ‘aşkına
Ben Hüseyinî âl-i Hüseyinüm hicret-i efdün ‘aşkına

Risâlenin adı son kısmında yer alan “Temmetü’r-Risâle-i Penç-i Âl-i ‘Abâ” ibaresinde zikredilmiştir. Eserde olayların meydana geliş sırası başlıklar halinde ayrılmıştır:

Haber-i Hayriyyet-i Eşer-i Âl-i ‘Abâ Şalavât’ullahi ‘Aleyhim Ecma‘în, Server-i Kâ’inât Şalla’llahu Te‘âlâ ‘Aleyhi Vesellem Efendimiz Hâzretleri’nün Kisâ-yı Yemânî’de Setr ü Tezemmül Buyurulduğudur, Hâzret-i İmâm Hüseyin Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh Efendimiz Hâzretleri’nün Hâne-i Sa‘âdetlerine Teşrîf Buyurmalarıdır ve Su‘âl ve Cevâblarıdır, Cenâb-ı Zehrâ Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anhâ Hâzretleri’nden Server-i Kâ’inât Efendimiz Hâzretleri’nün Âğuş-ı ‘Abâda Olan Ahvâl-i Şerîfin Beyân İder, Hâzret-i İmâm Hüseyin Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh Efendimiz Hâzretleri’nün Şalavat Ve Selâm İdere ‘Abâ-yı Şerîfe Dâhil Olduğudur, Gâzel-i Ez-Cânib-i Hâzret-i İmâm Hüseyin Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh, Hâzret-i İmâm Hasan Rağıya’llahu Te‘âlâ

‘Anh Efendimiz Hzretleri Hâne-i Sa‘âdetlerine Teşrîf Buyurup Şalavat u Selâm İle ‘Abâ-yı Şerîfe Dâhil Oldığıdır, Şi‘r-i İmâm Hasan Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh, Gazel-i Ez-Cânib-i İmâm Hasan Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh, Hzret-i ‘Alî Keremu’llahu Vecheh Hzretleri’nün Hâne-i Sa‘âdetlerine Teşrîf Buyurup Şalavat ve Selâm ile ‘Abâ-yı Şerîfe Dâhil Oldığıdır, Şi‘r-i Hzret-i İmâm ‘Alî Keremu’llahi Vecheh ve Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh, Gazel-i Ez-Cânib-i Hzret-i İmâm ‘Alî Keremu’llahi Vecheh ve Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh, Hzret-i Fâtımatü’z-Zehrâ’ Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anhâ Hzretleri’nün ‘Abâ-yı Şerîfe Teşrîfleridir, Şi‘r-i Fâtımatü’z-Zehrâ’ Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anhâ, Gazel-i Ez-Cânib-i Hzret-i Fâtımatü’z-Zehrâ’ Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anhâ, Hzret-i Melâ’ike ‘Aleyhüme’s-Selâmuñ Hużür-ı Rabbü’l-‘âlemîne Cem’ Olmasıdır ve Hzret-i Cebrâ’îl ‘Aleyhi’s-selâmuñ ‘Abâ-yı Şerîfe Nüzûludur, Hzret-i Cebrâ’îl ‘Aleyhi’s-selâmuñ Nüzûlünde Hzret-i İmâm Hüseyin Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh Hzretleri’nün Eş‘âr-ı Şerîfeleridir.

Eser, klasik bir mesnevi tertibine uymamaktadır. Dibace, tevhid, münacaat, naat, miraciye, mucizat, medh-i çihar-yar-ı güzin, medhiye ve sebab-i telif kısımları bulunmamaktadır. Giriş kısmında yer alan 5 beyitlik gazelde Hz. Muhammed’e övgü yer almaktadır ve mesnevide ele alınan konunun adı zikredilmektedir. 6-162. beyitler agaz-ı dastan kısmıdır. 163-171. beyitlerde şair münacaat kısmına yer vermiş olup “İşbu Manzûme-i Şerîfüñ Nâzım-ı Faķırüñ Münâcâtıdır” başlığını taşımaktadır. Metinde yer yer vezin ve kafiye gereği metin tamiri yapılmıştır.

Eserin özeti ise şöyledir: Bir gece Hz. Muhammed, kızı Hz. Fatıma’nın evine gelir. Ondan abasını üstüne örtmesini ister. Hâlsizdir ve bu hâli kızına dokunur. Hz. Fatıma, onun bu isteğini hemen yerine getirir. O sırada Hz. Hüseyin gelir ve dedesinin kokusunu alır. Annesine selam verip eve girer. Ne olup bittiğini sorunca dedesi Hz. Muhammed’in halsiz olduğunu öğrenir. Çünkü o, her daim Allah’a yakınlık kurmak ister, ona aşkla yaklaşır ve her gün bunun mihnetini çekmektedir. Kızı Fatıma onun bu haline Cebrail’in gelip bir çare bulmasını diler. Hz. Hüseyin, dedesinin bu halini görüp durumu öğrenince o da ah etmeye başlar. Salavat ve selam getirerek dedesinin sarındığı abanın altına o da girer. Dedesine hitaben onunla ve Allah’la yakınlık kurmak istediğini belirttiği bir gazel okur. Ardından Hz. Hasan eve gelir. Eve gelince amber kokusunu alır ve bu kokunun kaynağı olan dedesini görür. Koku öyle güzeldir ki evi cennetin gülbahçesi zanneder. Dedesini abaya sarılmış olarak görür ve yanına gider. Abaya yüzünü sürer ve o da altına girer. Dedesinden şefaata dilediği bir gazel okur. O sırada Hz. Ali eve gelir. Selam verir ve o da onlara yaklaşarak abanın altına girer. Ta ezelden Hz. Hasan’ı ve Hz. Hüseyin’i kurban verdiğini, Hz. Peygambersiz dünyanın onun için bir anlamı olmadığını söylediği bir gazel okur. Hz. Fatıma, dördünü abanın altında görür. Sonsuz rahmete erdiklerini anlar ve o da salat ve selam vererek abanın altına girer. Feleğin cevrenden, çektiği çilelerden bahsettiği ve babasının yolunda feda olmayı dileği bir gazeli okuyarak o da aba altına girer. Ardından bu hali gören Cebrail onların yanına gelir. Kendisine onlara verilmek üzere bir müjde bildirilir. O da bu müjdeyi aba altındaki bu beş mübarek insana iletir. Allah’ın onları her

türlü günahtan temizlemek istediğini ve onları katında makbul gördüğünü bildirir. Hz. Hüseyin de Cebrail'in gelişi ve verdiği müjde üzere bir kaside okur. İki cihan sultanının torunu olduğunu, iki incinin bir araya gelmesiyle dünyaya gelen bir inci olduğunu, annesi afitap ve babası ay olan, gökte gezen bir yıldız olduğunu, dedesinin soyuyla kıvanç duyduğunu, babasının cengaverliğiyle övündüğünü, annesinin temiz ve haya sahibi bir kadın olmasıyla övündüğünü, amcası İmam Cafer gibi bir nesepten olduğu için şükrettiğini, ne doğuda ne de batıda bu aba altındaki beş kişi gibi kimsenin bulunmadığını, kendileriyle yakınlık kuran Cebrail'in altıncıları olduğunu, dedesinin iki yay mesafesi kadar Allah'a yakınlaşan bir peygamber ve kendisinin de cennet ehline kevser sunan bir saki olduğunu dile getirir. Aba altındaki Ehl-i Beyt'i öven bir kaside, Hz. Hüseyin'in ağzından dile getirilir. Münacaat kısmında şair, Allah'tan Ehl-i Beyt yolunda canını almasını, günahlarını affetmesini, *in-küntüm tuhibbün* [Eğer O'nu seviyorsanız.] Al-i İmran 3/31 ayetinin aşkına Hz. Muhammed'in kendisine şefaaf etmesini dileyerek Allah'a yakarıfta bulunur. Eser, bu münacaat bölümüyle sona erer.

5. Risâlenin Metni

4a Haber-i Hayriyyet-i Eşer-i Âl-i 'Abâ Şalavâtu'llâhi 'Aleyhim Ecma'in

B'ismi'llahi'r-raḥmani'r-raḥîm

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

- 1 Gülşen-i ḥamd ü senâ endîşe-i yâr üzredür
Sünbül-i zül-f-i şalavat ol mihr-i ruḥsâr üzredür
- 2 Âl-i aşḥâba selâmum gonca-i bâğ-ı bihişt
Çâr-ı yâra tarziye evrâk-ı gül-zâr üzredür
- 3 Gülsitân-ı bâğ-ı cennet vâdî-i vahdet velî
Nokta-i kânûn-ı millet şafḥa-i 'âr üzredür
- 4 Çeşmüni cellâd-ı zâlim tîr-i müjgândan şakın
Kim kemân ebrû-yı müjgân çeşm-i ḥün-h'âr üzredür
- 5 Bezm-i şahbâ-yı ḥaḳîḳat kışşa-i Âl-i 'Abâ
Câm-ı kevşer sâķî-i ḥ'ânende-i zâr üzredür

Server-i Kâ'inât Şalla'llâhu Te'âlâ 'Aleyhi Vesellem Efendimiz Ḥâzretleri'nün Kisâ-yı Yemâni'de Setr ü Tezemmül Buyurulduğıdur

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

- 4b 6 Bir gice fermân-ı sultân-ı cihân
Ḥâzret-i ḥâķân şâh-ı ins ü cân
- 7 Müjdeler iḥsân kılmış 'âleme
Eylemiş eltâf-ı nev'-i âdeme

- 8 Kim hadīs-i kıṣṣa-i Āl-i ‘Abā
Diñlese ihlāş ile hem-çün şabā
- 9 Rūz-ı maḥşerde eger feryād ider
Ol şehin-şāh-ı cihān āzād ider
- 10 Rāviyān-ı ehl-i kıble her zamān
Şafḥa-i İslām’a yazmışlar beyān
- 11 Bir gice sultān-ı ‘ālem tāb-nāk
Sīne-i ‘uşşākı kıldı çāk çāk
- 12 Şafḥa-i şahrāya çün çekdi kalem
Ḥāne-i Zehrā’ya başdı bir kadem
- 13 La‘l-i nābından buyurdi Fāṭıma
Gel ‘abāyı al benüm şar üstüme
- 14 Bu ḥaber Zehrā’ya çün oldı ‘ayān
Lāle-i kalbinde dāğ oldı nihān
- 15 Ğonca-i vaḥdet miyān-ı nāz-gīn
Ol ‘abāya şardı pek nāzenīn
- 16 Ḥazret-i Zehrā’ya ma‘lūm oldı ḥāl
Āh u efgān ile oldı pür-melāl

**Ḥazret-i İmām Ḥüseyin Raḍıya’llāhu Te‘ālā ‘Anh Efendimiz Ḥazretleri’ nūñ
Ḥāne-i Sa‘adetlerine Teşrif Buyurmalarıdır ve Su‘al ve Cevāblarıdır**

Fā ‘ilātün / fā ‘ilātün / fā ‘ilün

- 17 Geldi şehbāz-ı şehādet Şāh Ḥüseyin
Ḥāneyi gördi-ki müşk-i ‘anberīn
- 18 Gördi anı bū-yı firdevs-i berīn
Bildi-kim bū-yı peyemberdür yaqīn
- 19 Māder-i mehtābına virdi selām
K’ey nedür bu gülşen-i müşkīn ḥitām
- 5a 20 Bu leṭāfet bū-yı cedd-i emcedüm
Ol-şehin-şāh-ı cihān Şāh Aḥmed’üm
- 21 Gülşen-i Zehrā’ya düşdi bu selām
Ğonca-i dilden açıldı bir kelām
- 22 Ey benüm ferzend-i cānum Şāh Ḥüseyin
Gülşen-i bāğ-ı cinānum Şāh Ḥüseyin

- 23 Kim bugün sultân-ı ‘âlem bî-mizâc
Geldi kılsın derdüne Mevlâ ‘ilâc
- 24 Ğonca-veş girdi ‘abâ âğüşuna
Gelse Cibrîl-i şabâ âğüşuna

**Cenâb-ı Zehrâ Rağıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhâ Hâzretleri’nden Server-i Kâ’inât
Efendimiz Hâzretleri’nün Âğüş-ı ‘Abâda Olan Aĥvâl-i Şerîfin Beyân İder**

Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün

- 25 Serv-i kıddün dâl kılmış kim ĥayâl-i yâr ile
Cilvesin görmek muĥâl endîşe-i âğyâr ile
- 26 Vaĥdet içre bu gice zülf-i perîşânın döküp
Bekleriz meşşâtasın biz hem-dem ġam-ĥvâr ile
- 27 Bu hevâdan servini şarmış ‘abâ âğüşına
Kim su’ale gelse Cibrîl-i şabâ reftâr ile
- 28 Ğülşen-i ġül olmasa senün serâdan teng-dil
Ülfet itmezdi şabâ ol ġonca-i ġülzâr ile
- 29 Ğirse yüz zîr-i ‘abâya cümlemüz kırbân için
Şâĥ Hüseyn ile Ĥasan gel Ĥaydar-ı Kerrâr ile

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 5b** 30 Sultân-ı şehin-şeh-i risâlet
Ĥâķân-ı ĥadîķa-i besâlet
- 31 Mevlâsına istedikçe kırbet
Zâĥirde çekerci derd ü miĥnet
- 32 Kim böyle bulunmuş ‘aşķ ĥâlî
Kılmaz ‘itâb-ı nâzî ĥâlî
- 33 Her kim-ki vişâle vâķıf olmaz
Ğördükçe bu ĥâlî ĥâlî kıalmaz
- 34 Sultân Hüseyn’e kim bu ĥâlet
Aĥvâline virdi çok melâmet
- 35 Nezdîk-ter oldu çün vişâle
Eflâke çıkardı âĥ u nâle
- 36 Yüz sürmege geldi ĥâķ-i pâya
Eflâķı getürdi âĥ u vâya
- 37 Geldi-ki ĥuzûra serv-i kıamet

Çıldı şalavâtı bî-nihâyet

38 Ba'd-ez şalavât kıldı inşâd
Bu şî'r-ile hâlin eyledi yâd

39 Her meclise eylerüm rivâyet
Çılsun şalavâtı bî-nihâyet

Hzret-i İmâm Hüseyin Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anh Efendimiz Hzretleri'nün Şalavat ve Selâm İderek 'Abâ-yı Şerîfe Dâhil Oldıdır

Müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün / müstef'ilün

40 Eş-şalavatu ve's-selâm 'aleyke yâ Resûlu'llâh
Eş-şalavatu ve's-selâm 'aleyke yâ Hâbîbu'llâh

41 Eş-şalavatu ve's-selâm 'aleyke yâ Nebiyu'llâh
Yâ seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhîrîn²

Şî'r-i Hzret-i İmâm Hüseyin Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anh

Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün

42 من بالكساء حبيبت يا كساء
فيك الشفاء والطب والدواء³

6a 43 داعى اللهواء والحوض والعلاء
يا ز اخرى نفسى لك الفداء⁴

Ėazel-i Ez-Cânib-i Hzret-i İmâm Hüseyin Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anh⁵

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

44 Gülşen-i şâhen-şeh-i sultâna geldüm bu gice
Derd-mend-i firkatüm dermâna geldüm bu gice

45 Ben Hüseyin evlâduñam ihsâna geldüm bu gice
'Arz-ı hâlüm var benüm dîvâna geldüm bu gice

46 Ben senün kurbânuñam fermâna geldüm bu gice
Nezr kıldum cânımı kurbâna geldüm bu gice

47 Sen şehin-şâh-ı cihânsın şâh-ı levlâk 'aşkına
Himmetünle devr iden ol çarh-ı eflâk 'aşkına

48 Âh u efğânuñla hasret sînesi çâk 'aşkına
Gel dirîğ itme meded benden meded-nâk 'aşkına

49 Ben senün kurbânuñam fermâna geldüm bu gice
Nezr kıldum cânımı kurbâna geldüm bu gice

- 6b
- 50 Sîne sîne şarmış servüñ ‘abâ bilmem neden
Gülşen-i gülden hevâ almış-mı ‘aceb nâzik beden
- 51 Tâ nesîm-i şubha dek açmazsa ol gönca dehen
İstemem bâğ-ı cihânı sensiz ey nâzik beden
- 52 Ben senüñ kurbânuñam fermâna geldüm bu gice
Nezr kıldum cânımı kurbâna geldüm bu gice
Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün
- 53 Encâma yetüp niyâz-ı mevzün
Derd ile derün-ı kalbi meşhün
- 54 Bi-izn-i şerîf-i şâh-ı şevket
Âğüş-ı ‘abâda buldı ülfet
- 55 Deryâsına kaçre oldı vâşıl
Gitdi cüz’iyet geldi ol küll⁶

**Hzret-i İmâm Hasan Rağıya’llahu Te‘âlâ ‘Anh Efendimiz Hzretleri
Hzne-i Sa‘âdetlerine Teşrîf Buyurup Şalavat u Selâm İle ‘Abâ-yı Şerîfe Dâhil
Oldıdır**

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 56 Hzret-keş-i hürîyân-ı cennet
Miñnet-zede-i diyâr-ı ğurbet
- 57 Ya’nî Hzan-ı şehîd-i mesmün
Ez-dest-i zen-i Yezîd-i mel‘ün
- 58 Teşrîf getürdi gördi ‘anber
Başdan başa hâneyi mu‘anber
- 59 Bu hâneyi gülistân-ı cennet
Şandı Hzan-ı imâm-ı cennet
- 60 Ol mâder-i mihrîbâna şordı
Bu vech-ile kim cevâb virdi
- 61 Ol bû-yı mübâreki ki gördüñ
Ol cedd-i mecîdüñi ki şorduñ
- 62 Sultân-ı cihân-ı tâc-ı levlâk
Dâmân-ı dili nesîmden çâk
- 63 Girdi ‘abâya teşrîf buyurdi ⁷
Müjde viren olsa ol şabâya

- 64 Gelse bu gice yetişse dāda
Kılsa gül-i goncasın küşāde
- 7a 65 Şehbāz-ı Hasan ki vākıf oldu
Çeşmine sirişk-i eşk tıldı
- 66 Gördi-ki şehin-şeh-i risālet
Āgūş-ı ‘abāda ki ne hālet
- 67 Dūd-ı dili çıkdı āsumāna
Yana yana başladı figāna
- 68 Nezdīk-ter oldu ol ‘abāya
Yüz dutdı niyāzla semāya
- 69 Ba‘d-ez şalavāt-ı bī-nihāyet
Bu şi‘r-ile kıldı bir ‘ināyet

Şi‘r-i İmām Hasan Rağıya’llahu Te‘ālā ‘Anh

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 70 تحت الكساء يلوح نور ساطع
كالك بدريه سى وال برىق لامع⁸
- 71 ان البتول تكثر المدامع
على الذى هو للا نام شافع⁹

Ġazel-i Ez-Cānib-i İmām Hasan Rağıya’llahu Te‘ālā ‘Anh¹⁰

Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘liâtün / fâ‘ilün

- 72 Ey şehin-şāh-ı şefâ‘at şāh-ı yā cedd-el-Hasen
Gülbün-i bāğ-ı risālet lāle vü serv ü semen
Biz esīrüz gelmişüz dergāha gerden der-resen
Servüñe olduk taşadduk emr ü fermān eylesen
Kim fedā kılmış ezelden servüñe cānın Hasan
İsmā‘îl-āsā bizi karşıñda qurbān eylesen
- 75 Biz esīr-i hicretüz yokdur bizüm serdārımız
Bu diyār-ı ğurbet içre yārımız ğam-ğ‘ārımız
7b Ceddümüzsin pādişāh-ı cümle ‘ālem varımız
Kalmayız senden girü var Kerbelā’da zārımız
Kim fedā kılmış ezelden servüñe cānın Hasan
İsmā‘îl-āsā bizi karşıñda qurbān eylesen

- 78 Mihr-i ruhsâruñ cihân içre yer etmiş âfitâb
 Bu ‘abâ içre kim ister âfitâb-ender niķâb
 Berķ kıl Hürşîd-veş tâ olmasın ‘âlem harâb
 Yâ odur kılsañ bizi kim hâķ-i pâyüñde türâb
 Kim fedâ kılmış ezelden servüñe cânın Hasan
 İsmâ‘îl-âsâ bizi karşıñda ķurbân eylesen

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 81 Encâma irişdi çün münâcât
 Şükr eyle biter cemî‘-i hâcât
 82 Bâ-emr-i şerîf-i cedd-i muhtâr
 Āğüş-ı ‘abâya oldı reftâr
 83 Sultân-ı hasen ki buldı ruşsat
 Āğüş-ı ‘abâya oldı râhat
 84 Birbirine oldılar ki vâşıl
 Oldı ķamunuñ murâdı hâşıl

**Ĥazret-i ‘Alî Keremu’llâhu Vecheh Ĥazretleri’nüñ Ĥâne-i Sa‘âdetlerine
 Teşrîf Buyurup Şalavat ve Selâm ile ‘Abâ-yı Şerîfe Dâhil OldıĤudur**

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 85 Bu hâlde iken irişdi Ĥaydar
 Ol şîr-i mükerrer-i muzaffer
 8a 86 Ahvâl-i ‘abâya vâķıf oldı
 Gül-i-bergi şarardı [vü] şoldı¹¹
 87 Bu şi‘ri dilinde kıldı cârî
 Aĥvâlinüñ oldı Ĥam-güsârı

Şi‘r-i Ĥazret-i İmâm ‘Alî Keremu’llâhi Vecheh ve Rağıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anh

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 88 قابلتُ نور ساطع عمود
 تحت الكساء محمد محمود¹²
 89 انت رسول شافع موجود
 يا خير خلق الله يا مفقود¹³

Ġazel-i Ez-Cānib-i Ĥazret-i İmām ‘Alī Keremu’llāhi Vecheh ve Rağıya’llāhu Te‘ālā ‘Anh

Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘liātün / fā‘ilün

- 90 Cilve-i nāz-ı kaderden āh u efgān eylerüz
Dār-ı hicret içre biz feryād u nālān eylerüz
- 91 Sünbülüstān-ı ‘abā içre qalan sultān için
Biz gedālar şubħa dek çok dīdeler qan eylerüz
- 92 Şāh Ĥüseyn ile Ĥasan qurbān virmişdüm ezel
Şāh-ı Merdān’ı bugün yanında qurbān eylerüz
- 93 Şafħa-i ruħsārına bir nokta düşse dehrden
Nevħasıyla her zamān çāk-i ġirībān eylerüz
- 94 Ben ‘Aliyyü[1]-Mürtezāyum bu cihān sensiz baña
Ey şehin-şāh-ı rüstül biz anı zindān eylerüz

Mef‘ülü / mefā‘ilün / fe‘ülün

- 8b** 95 Ba‘d-ez şalavāt-ı bī-nihāyet
Buldı eşer-i du‘ā icābet
- 96 Yüz tıtdı kim ol Ĥaydar semāya¹⁴
Fermān-ı nebi-yle girdi ‘abāya
- 97 Ferzend-i dūtā ile berāber
Āġüş-ı ‘abāda buldı efser
- 98 Ez-luţf u ‘ināyet-i ilahī
Āġüşuna aldı mihr ü māhı

**Ĥazret-i Fāţımatü’z-Zehrā’ Rağıya’llāhu Te‘ālā ‘Anhā Ĥazretleri’nün
‘Abā-yı Şerīfe Teşrifleridür**

Mef‘ülü / mefā‘ilün / fe‘ülün

- 99 Sultān-ı cihān gördi ‘abāda
Melā’ike qalması semāda
- 100 Āġüş-ı ‘abāya nāzil oldu
Çok rahmet-ile derūnı tıldı
- 101 Bu rahmet-i bī-kıyāsı gördi
Ĥamd u şalavatı çok getürdi
- 102 Nezdīk-ter oldu ol ‘abāya
Yüz sürmek için ki ĥāk-pāya

- 103 Bu fikr ile kim Cenâb-ı Zehrâ
Bu şi‘r-i şerîfî itdi inşâ

Şi‘r-i Fâṭmatü’z-Zehrâ’ Raḍıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhâ

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 104 اسير الدمع من عيني ينهمل
نحو الشفيح الهاشمي المزمّل¹⁵
- 105 يا جدالحسين بل الرسول اول
تحت ال ك ساء كال بدر ي مكل¹⁶
- Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün*
- 106 Bu şi‘ri kılanda ḥāme taḥrîr
Birden bire oldı ḥālî tağyîr¹⁷
- 107 Bu bir ğazel-i münāsib-i ḥāl
İmlāya getürdi ehl-i aḥvâl¹⁸

Ġazel-i Ez-Cānib-i Ḥazret-i Fâṭmatü’z-Zehrâ’ Raḍıya’llâhu Te‘âlâ ‘Anhâ

Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / mefâ‘ilün

- 108 Esîr-i çarḥ-ı gerdünüm gözüm deryâ-yı ḥün olmuş
Ḳabâ-yı ḳadr-i tahtında ḳad-i mevzûnı nün olmuş
- 109 Cihân içre gerek âzâde ol olma ne fark eyler
‘Azîzâ servi görsün kim şabâdan ser-nigün olmuş
- 110 Beni bî-şabr u bî-ṭâḳat görüp ta‘n itmeñüz hergiz
‘Abâ içre anı görmek baña dâğ-ı derün olmuş
- 111 Fedâ olmaḳ niyâzıyla ‘abâ âğüşuna girsem
Gül-i ruḥsârına ḥasret ḳalan derdüm füzün olmuş
- 112 Gülistân-ı cihân içre pederden ğayrı kimsem yok
Birâder mâder ü ḥvâher esîr-i dehr-i dün olmuş

Mef‘ûlü / mefâ‘ilün / fe‘ûlün

- 113 Ba‘d-ez şalavât-ı bî-nihâyet
Buldı eşer-i du‘â icâbet
- 114 ‘Arz eyledi ḥâk-i pāya ḥālîn
Aḥvâl-i irâdet-i mâlîn
- 115 Zehrâ pederine oldı vâşıl
Her dürlü murâdı oldı ḥâşıl

**Ḥazret-i Melâ'ike 'Aleyhüme's-Selâmuñ Ḥuzûr-ı Rabbü'l-'âlemîne Cem'
Olmasıdır (9b) ve Ḥazret-i Cebrâ'îl 'Aleyhi's-selâmuñ 'Abâ-yı Şerîfe Nüzûldur**

Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ülün

- 116 Beş zât ki girdiler 'abāya
Müjde viren olsa ol şabāya
- 117 Şabā denilen mülkdür ancak
Emrāza şifā virendür elḥak
- 118 Maşrıq tarafından eyler āhenk
Envā'-ı şükûfeye virür renk
- 119 Fermān-ı kazā ile melāyik
Dergāh-ı Ḥudāya geldi çābük
- 120 Aşḥāb-ı 'abāya bakdılar hep
Ḥallāk-ı cihān buyurdı ol şeb
- 121 Ol zāt-ı celālüme kâsem ki
Evşāf-ı cemālüme kâsem ki
- 122 Ol zātı 'abā içinde gördüñ
Aḥvāl-i cemālini ki şorduñ
- 123 Ol zāt için eylerüm ki inşā
Her ne ki cihānda oldu peydā
- 124 Cibrīl-i Emīn'e oldu fermān
Müjde ile nāzil oldu ol ān
- 125 Şabā gibi girdi ol 'abāya
Tebşīr ile başladı devāya
- 126 Teblīg-i selāmi kıldı izhār
Ol ānda şifāsı oldu āşkār
- 127 'Arz eyledi ey resül-ı Mevlā
Ḥak'dan size çok selām ihdā
- 128 Ḥallāk-ı cihān kādīr-i Ḥakḥ
Fermān buyurdı emr-i muṭlak
- 129 Ol zāt-ı celālüme kâsem ki
Evşāf-ı cemālüme kâsem ki
- 130 Ol eşref ü enver-i Muḥammed
Ol gevher-i zāt-ı pāk Aḥmed

- 10a
- 131 İmkân-ı cihâna bâ'is oldu
Her kevn ü mekâna nûr şaldı
- 132 'Aşkında yarattı cümle 'âlem
Ervâh-ı ezel vücûdî hâtem
- 133 Bu müjdeden oldılar mücellâ
Âgûş-ı 'abâda pek mu'allâ
- 134 Ol mâ'ide ki semâdan indi
Aşhâb-ı 'abâ tamâm sundı
- 135 Envâ'-ı nefâyis-i ta'âmı
Ânda yediler şifâ-yı tāmı
- 136 Aşhâb-ı 'abâ şahîh ü sâlim
Tenzîhine oldılar 'alâyim
- 137 Ol Haydar-ı Şîr Şâh-ı Merdân
Sultân-ı cihâna şordı ol ân
- 138 Bu bezmde bahş olan 'inâyet
Ümmete ider mi hîç sirâyet
- 139 Sultân-ı cihân buyurdı ey şîr
Her kimseye ki bu kışşa te'sîr
- 140 İtse benüm ol kesik şefî'i
Feryâd-resi şeh-i şefîki

**Ḥazret-i Cebra'îl 'Aleyhi's-selâmuñ Nüzülünde Ḥazret-i İmâm Ḥüseyn
Rağıya'llâhu Te'âlâ 'Anh Ḥazretleri'nün Eş'âr-ı Şerîfeleridür**

Arapça Beyitler: *Mef'ûlü / mefâ'ilün / fe'ûlün*

Türkçe Beyitler: Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

- 141 خیرت الله من الخلق ابی
بعد جدی وانا ابن اخیرتین
- 142 Efdal-ı 'âlem-i cihânda evvelâ ceddüm peder
Şoñra ben oldum iki sultâna ferzend-i zafer
- 143 درة قداخرجت من جوهر
فانا الدرّة وابن الجوهرین
- 144 Bir şadefden bir güher olsa dürr-i yektâ olur
Ben gibi iki güherden bir güher nâdir düşer
- 145 فضة قد خلصت من ذهب
وانا الفضة وابن الذهبین

- 10b 146 Sīm-i ḥāliş zer-i ḥālişden çıkar a‘lā olur
Ben ki bir ferzend-i nādīr ḥāliş oldum az düzer
- 147 امى شمس و ابى قمر
وانا الكوكب بين
- 148 Ben miyān-ı neyyirine kevkeb-i seyyāreyüm
Māderüm çün āfitāb olmuş peder hem-çün kamer
- 149 من له جد كجد المصطفى
احمدالمختار سيدالكونين
- 150 Hīç ceddüm Muştafā’nuñ ceddī olmuş var mıdır
Var ise olsun cihānda ol benüm tek müfteḥar
- 151 من له اصل كاصلى حيدر
قاتل الكفار فى يوم حنين
- 152 Hīç benüm babam gibi Ḥaydar babası var mıdır
Kim Ḥaneyn cenginde küffāra görünmiş şīr-i ner
- 153 من له ام كامى فاطمة
بضعة المختار قررة كل عين
- 154 Hīç benüm teg māderi sulṭān-ı ‘işmet var mıdır
Gonca-i bāğ-ı peyember ḳurretün-‘ayn-ı beşer
- 155 من له عم كعمى جعفر
ذوالجناحين اصيل النسبين
- 156 Hīç benüm Ca‘fer ‘ammum teg ‘ammı var mıdır
Zü’l-cenāḥın olmuş ol aşl-ı nesebde ḥübter
- 157 نحن اصحاب العبا خمستنا
قد ملكنا شر فيها والمغربين
- 158 Beş kimesne bu cihānda olduḳ aşḥāb-ı ‘abā
Maşriḳ [u] mağrib bize virmiş Ḥudā-vend-i beşer
- 159 نحن جبريل غداً سادسنا
وانا الكعبة ثم الحرمين
- 160 Ülfet itdüñ şubḥa dek Cibrīl bizüm altıncımız
Şubḥdan soñra bize Mekke Medīne Ka‘be-der
- 161 عصية المختار قررة اعين
فى غدٍ تسقون من يد الحسين
- 162 Ḳurretün-‘ayn-ı peyember cüz’-i muḥtār-ı cihān
Sākī-i kevşer size olmuş Ḥüseyn-i nām-ver

11a İşbu Manzûme-i Şerîfûn Nâzım-ı Fakîrûn Münâcâtdur*Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün*

- 163 Yâ Rab ol âl-i ‘abâ ‘aşkında alsın cânımı
Gülşen-i dilden ayırmam cilve-i cânânımı
- 164 Gönca-i ‘afv içre pinhân eylesin ‘işyânımı
Dâmen-i şahrâya düzme lâle-i nisyânımı
- 165 Ol şehin-şâh-ı şefâ‘at şâha vir dîvânımı
‘Afv iderse eylesün itmezse döksün kıvanımı
- 166 Gönca-i hândânın aç bizden taraf itsün niyâz
Eylesin ‘uşşâkı ‘afvuñda ser-â-ser ser-firâz
- 167 Nâz-ıla kılsa nezâket-i nâzenîn şâh-ı nâz
Râst-râh ile görünsün kıble-i râh-ı Hicâz
- 168 Ol şehin-şâh-ı şefâ‘at şâha vir dîvânımı
‘Afv iderse eylesün itmezse döksün kıvanımı
- 169 Emr ü fermânında in-küntüm tuhibbün¹⁹ ‘aşkına
Şad hezârân serviler kim eyledüñ nün ‘aşkına
- 170 Eşk-bârum çeşm-i terden her zamân hün ‘aşkına
Ben *Hüseyn* âl-i Hüseynüm hicret-efzün ‘aşkına
- 171 Ol şehin-şâh-ı şefâ‘at şâha vir dîvânımı
‘Afv iderse eylesün itmezse döksün kıvanımı
- Temmetü’r-Risâle-i Penç-i Âl-i ‘Abâ

6. Sonuç

Hz. Muhammed ve onun Ehl-i Beyt’i, Türk edebiyatında her asır saygıyla anılmış, kimi zaman şiirlerde kimi zaman ise müstakil eserlerde çeşitli yönleriyle konu edinilerek şereflendirilmişlerdir. Hz. Muhammed’in risaletinin, mucizelerinin ve İslam dininin anlatıldığı manzum ve mensur pek çok eser yazılmıştır. Hz. Fatıma da onun iffet sahibi kızı olarak anılmaktadır. Hz. Ali ise bilgeliği ve cengâverliğiyle şiirlere, gazavatnamelere konu edilmiştir. Hz. Hüseyin, her vesileyle Kerbela olayı ile anılmış ve şehadetinden duyulan üzüntü dile getirilmiştir. Nitekim Kerbela olayını anlatan manzum ve mensur pek çok eser kaleme anılmıştır. Edebiyatımızda en çok mersiye yazılan ve ağıt yakılan kişi hiç şüphesiz Hz. Hüseyin’dir. Ağabeyi Hz. Hasan da bu vesileyle onunla birlikte anılır. Onlar Hz. Peygamber’in cennet kokulu iki torunu ve cennetteki gençlerin başlarıdır. Bu genel çerçevede yazılan şiirler ve müstakil eserler içerisinden seçilip konu edinilen bu eser de onların Allah katından nasıl müjdelendiklerini ve bir ayet-i kerime ile günahlarından arındırılmış temiz bir aile olma şerefine erdirdiklerini konu edinmektedir.

Sonnotlar

- 1 Hakan Yekbaş, *Hasan Tevfik Efendi'nin Muharrem Ayı ve Kerbelâ Hâdisesi'ne Dair Risalesi*, Sivas, 2010.
- 2 Beyitin kafiyesi bozuk.
- 3 “İçinde olduğun aba şifa dileyene şifa, tababet ve ilaçtır.”
- 4 “Ey nefsim, seni heva, emir ve şeref için feda edeceğim.”
- 5 Bu bölümün başlığında gazel ibaresi bulunmakta olup manzume gazel değildir.
- 6 Girdi cüz'iyet geldi ol küll: Cüz'iyet gitgi geldi ol küll (Metinde).
- 7 Girdi 'abâya teşrîf buyurdi: Teşrîf buyurdi girdi 'abâya (Metinde).
- 8 “Abanın altında parlak bir ışık var ki o bedir ayı ve parlak cisimleri aydınlattı.”
- 9 “O ki göz yaşlarını çoğaltıkça şefaatinı arttıran, şefaet edendir.”
- 10 Bu bölüm başlığında gazel ifadesi bulunmakta olup manzume gazel değil üç bentli bir müseddestir.
- 11 Bu beyit matbu metinde bulunmamaktadır.
- 12 “Aba altında olan Muhammed-i Mahmud'un bir sütunu andıran parlak nurunu görün.”
- 13 “Sen mevcuda şefaet edenin elçisisin, Tanrı'nın yaratıklarının hayırlısının ve noksanlıktan berisin.”
- 14 Yüz tıtdı kim ol Hâidar semâya: Ol Hâidar tıtdı yüz semâya (Metinde).
- 15 “Ey örtüsüne sarınan Hâşimî, gözlerimden akan yaş senin yolunun esiridir.”
- 16 “Ey Hasan ile Hüseyin'in dedesi, ilk peygamber, abanın altından bedir ayı aydınlatan.”
- 17 Bu beyit matbu metinde bulunmamaktadır.
- 18 Bu beyit matbu metinde bulunmamaktadır.
- 19 3/AL-İ İMRAN/31: “Eğer O'nu seviyorsanız.”

Kaynakça

- Akın, Bülent. (2014). “Hüseyinî, Hüseyin Abdal”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5802>, (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- Aksoyak, İsmail Hakkı. (2014). “Hüseyinî/Halvayî, Emir Hüseyin-i Halvâyî”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4985>, (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- Aral, Ahmet Erman. (2014). “Hüseyinî, Hüseyin Helvayî”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5778>, (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- Atatürk Kitaplığı Katalog Tarama: <http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/ataturkkitapligi/index.php>, (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- Er, Rahmi. (2008). “Risâle”, *DİA*, Cilt 35. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, s.112-113.
- İsen, Mustafa (1991). *Latîfi Tezkiresi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karataş, Turan. (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Kaya, Doğan. (2014a). “Hüseyin, Seyit Ağa” <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5780>. (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- . (2014b). “Hüseyin Abdal”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5280>. (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- . (2014c). “Hüseyin Ağa”. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5783>. (Erişim tarihi: 24.03.2018).

- Kılıç, Filiz (Haz.) (2010). *Aşık Çelebi Meşa'irü's-Şu'ara*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.
- Kültür Bakanlığı Yazmalar Katoloğu Tarama: www.yazmalar.gov.tr, (Erişim tarihi: 24.03.2018).
- Öz, Mustafa. (1994.) “Ehl-i Beyt”, *DİA*, Cilt 10. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, s.498-501.
- Özmen, İsmail. (1998a). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, Cilt 2. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- . (1998b). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, Cilt 5. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sungurhan-Ayduran, Aysun. (2009). “Kınalızâde Hasan Çelebi”, *Tezkiretü's-Şu'arâ Tenkitli Metin-A*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10738,tsmetinapdf.pdf?0>.
- Uludağ, Süleyman. (1989). “Al-i Aba”, *DİA*, Cilt 2. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, s.306-307.
- Yıldız, Alim (Editör). (2010). *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*, Cilt 2. Sivas: Asitan Yayınları.

